

Vårhvetesorter for økologisk dyrking

Anne Marthe Lundby, Oddvar Bjerke
NIBIO Korn og frøvekster, Apelsvoll
anne.marthe.lundby@nibio.no

Det er ingen offisiell verdiprøving av kornsorter for økologisk dyrking. I stedet prøves aktuelle markedsorter og interessant nytt sortsmateriale i veiledningsforsøk under økologiske vekstbetingelser. Det gjennomføres forsøk både på Østlandet og i Midt-Norge. Den praktiske gjennomføringen av forsøkene skjer i stor grad i regi av lokale enheter i Norsk Landbruksrådgiving. For ytterligere opplysninger om sortsegenskaper som ikke er testet i de økologiske forsøkene, henvises det til kapitlet om verdiprøving av kornsorter på Østlandet og i Midt-Norge lenger framme i boka.

Vårhvetesorter

Norge ligger klimatisk sett helt på grensen når det gjelder å produsere mathvete med tilfredsstillende og stabil kvalitet. Likevel har en gjennom tilpasset sortsvalg og dyrkingsteknikk klart å øke andelen av norskprodusert konvensjonell mathvete opp mot 70-80 prosent enkelte år. Det er et mål å kunne klare det samme når det gjelder økologisk mathvete. Utfordringene når det gjelder å oppnå tilfredsstillende avlinger med stabil kvalitet er vel så store i økologisk som i konvensjonell dyrking. Både i konvensjonell og økologisk dyrking er redusert falltall en viktig årsak til at hveten avregnes som før. Men også for stor andel små og skrumpne korn kan være grunnen til at hvetepartier avvises som matkorn. Dette kan delvis skyldes sterke sjukdomsangrep av for eksempel gulrust, hveteaksprikk eller andre bladfleksjukdommer og delvis manglende kornfylling pga. svak tilgang på næring. I tillegg kan det enkelte år være en utfordring å klare kravet til proteininnhold.

I 2020 ble det prøvd 10 sorter av vårhvete i 4 godkjente forsøk på Østlandet og 1 forsøk i Midt-Norge. 8 av sortene er moderne sorter. I tillegg er det med 2 gamle sorter, Møystad og Dala landhvete, for å se hvordan disse gamle sorter gjør det under økologiske dyrkingsbetingelser i forhold til det moderne sortsmateriale.

Tabell 1. Forsøk med vårhvetesorter for økologisk dyrking, Østlandet og Midt-Norge 2020

Sorter	Kg korn/dekar og relativ avling			Andre karakterer, middeltall for Østlandet					
	Østl. + Midt-N.	Øst-landet	Midt-Norge	Vann % v/høst.	Strål. cm	Hi.v. kg	1000-kv. %	Protein %	Fall tall
Antall felt	5	4	1	5	3	5	5	5	5
Bjarne	304	336	175	19,4	56	80,2	36,4	12,3	411
Zebra	116	114	131	19,3	71	80,9	40,3	11,1	338
Krabat	103	101	120	19,7	60	79,9	38,4	11,0	373
Mirakel	111	107	138	20,8	69	79,9	38,6	11,3	354
Seniorita	107	105	126	18,0	64	81,1	34,2	11,8	352
Anniina	112	114	89	18,7	67	81,0	35,0	11,2	375
Quarna	111	109	126	19,4	61	81,4	39,1	12,3	350
Møystad	101	98	126	19,1	85	78,9	36,2	10,9	362
Dala landhvete	92	93	84	18,5	81	81,5	36,4	12,7	333
Betong	105	98	155	20,1	65	79,9	40,7	11,3	347
LSD 5 %	i.s.	i.s.	i.s.	i.s.	4	0,4	0,5	0,2	-

Avlingsnivået på årets hvetefelt var middels, med 385 kg korn pr. dekar i gjennomsnitt for den beste sorten på Østlandet. For feltet i Midt-Norge er avlingsnivået beskjedent med 272 kg pr. dekar for den beste sorten.

Når det gjelder kvalitetsparametere i forhold til matkvalitet, så er årets proteininnhold for lavt for mange av sortene. Proteininnholdet ligger i år mellom 10,9 – 12,7 prosent. Bjarne, Quarna og Dala landhvete ligger alle over 12 prosent. Dala landhvete er den sorten med høyest proteininnhold, noe som nok er koblet opp mot det lave avlingsnivået. Når det gjelder falltallet ligger alle sortene over 200 på Østlandet, med et gjennomsnitt mellom 333-411. For Midt-Norge derimot ligger falltallet for alle sortene under 100.

På Østlandet er det Zebra og Seniorita som har gjort det best avlingsmessig, med 14 prosent høyere avling enn målestokksorten Bjarne. I feltet i Midt-Norge er det Betong som har gjort det best, med 272 kg pr. dekar. Avlingstillene viser ingen signifikante forskjeller mellom sortene, hverken på Østlandet eller Midt-Norge.

